

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

תוכן

- א. האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן.....1
- ב. שני בתים זה לפניו מזה שניהם במכר שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה כל שכן חיצון במתנה ופנימי במכר חיצון במכר ופנימי במתנה ... מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב 4
- ג. המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח.....4
- ד. מכר את המכתשת קבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האיצטרוביל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים.....5
- ה. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין.....6
- ו. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע.....7
- ז. צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה 9

דף סה.

א. האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף ז: שהאחים שחלקו¹ במה שירשו², אין להם טענת חזקה³ במה שהשתמש אביהם בחלק זה לצורך החלק האחר⁴, וכן שנים שקנו מאחד וחלקו ביניהם⁵.

¹ שו"ע ונו"ב קעג ג

² לשון השו"ע האחים שחלקו הרי הם כלקוחות זה מזה, וביאר הסמ"ע דבסימן קנד (סעיף כח) פסק שהמוכר בית ושייר החצר לעצמו אינו יכול לבנות בחצר כנגד חלונות הבית שמכר, משום שמוכר בעין יפה מוכר, אשמעינן כאן דבאחים שחלקו ונטל זה הבית וזה החצר ה"ז כאילו קנה זה החצר והבית נשאר למוכר, שיכול בעל החצר לבנות כנגד חלון הבית, וכן בשנים שקנו מאחד זה בית וזה חצר שיכול בעל החצר לבנות כנגד חלון הבית, שכל אחד עושה בחלקו מה שרוצה, דכיון שכל אחד יש לו חלק בכולו נחשב לוקח של חבירו כנגד מה שנתן הוא לחבירו, עיין שם, ולפי"ז צריך לפרש מ"ש לקוחות הן זה מזה, כלומר מוכרין זה לזה, דכל אחד לגבי חבירו הוי מוכר ובעין יפה מוכר, וכ"כ רשב"ם (ב"ב דף סה), אבל הטור כתב שהם כשנים שקנו שדה מאחד.

³ בפתחי חושן לק ז פרק ה סעיף יד כתב ולא מצאתי באלה חילוק בין חלקו בשומא ועילוי או לא ועי"ש בהערה למ שכתב והיה אפשר לפרש דהנך אינם בגוף הדבר אלא תשמיש חלק שנפל לחלקו, ולכן אף אם חלקו בשומא ועילוי אין העילוי כולל דרך וסולמות ואמת המים, אלא אם כן הכניסו בפירוש בשומא ועילוי גם הנך, אלא שזה דוחק, דודאי שדה שאין דרך להכנס לתוכה, או עליה שאין סולם לעלות אליה או שדה שאי אפשר להמשיך לתוכה אמת המים אינה שוה, ועכ"פ לא כשדה שיש לה כל אלה, ועוד קשה מ"ש כל הנך מד"א שלפני הבתים שנים הם אינם בגוף הדבר אלא כעין דרך וסולם, ואפ"ה חלקו הפוסקים בסימן קעב (סעיף ב) בין שמו והעלו או לא, וכן בסימן קעג (סעיף ד) גבי ד"א דעבודת הכרם, וצ"ע.

⁴ טעם בכולן משום דמה שהיה מוחזק אביהם או המוכר בכל אלה, אין על זה דין חזקת תשמישין ונזקין, שהרי שניהם היו שלו, ורק עתה משחלקו חל עליהם שם מוזק ואין כאן חזקה.

⁵ מיהו דוקא כשלא החזיקו לאחר חלוקה, אבל כשהחזיקו בתשמישם לאחר חלוקה לא גרע משאר חזקת תשמישים, ובטור (סימן קנד) הביא בשם תשובה לנאון דמיד הוי חזקה, ובד"מ כתב דבג' שנים הוי חזקה, ולשיטתו בחזקת תשמישים דבג"ש הוי חזקה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסנת בבא בתרא

ולכן אין להם חזקת דרך זה על זה⁶, כגון שהיה אביהם עובר דרך השדה שעלה לחלקו של ראובן לעבור דרך שם לחלק שעלה לשמעון, יכול לראובן לעכב על שמעון מלעבור עוד⁷.

ואם חלקו חצר⁸ ובית ועליה אין להם חזקת סולמות זה על זה, ולא רק באופן שעלה לראובן העליה, ולשמעון הבית והחצר, שאין ראובן רשאי להעמיד סולם בחצר שמעון לעלות לעלייתו, אלא אפילו נפל לחלק ראובן העליה וגם החצר, ולשמעון הבית, אין ראובן יכול לסמוך סולם על ביתו של שמעון לעלות לעלייתו, אולם אם יש סולם קבוע, וכ"ש כשיש מדרגות קבועות, אינו יכול לסתור, ואף לא לבנות ולסתום, ואפילו נפלו המדרגות רשאי לחזור ולבנותם, שמה שקבוע בבנין בכלל החלוקה, וכן במרפסת הבולטת על אויר החצר, אינו יכול לסתור⁹.

ואין להם¹⁰ אמת המים זה על זה, שאם אמת המים עוברת דרך שדהו לשדה חבירו, מעכב עליו¹¹.

⁶ הב"י (סימן קעג) הקשה לשיטת רש"י והרמב"ן גבי חלונות, דאע"פ שיכול לבנות כנגדם, כל שלא בנה אינו יכול לומר לו סתום חלונותיך מפני היזק ראייה, א"כ אמאי אין להם דרך זה על זה כמו שהיה בחיי אביו (ו) ותירץ דאין ר"ל שהיה לאביהם דרך כבושה לעבור משדה זו לשדה זו, אלא שהיה רגיל פעמים לעבור דרך שם, אבל אה"נ בדרך כבושה אינו יכול למנעו, ולשיטת שאר הפוסקים כתב הב"י דאף בדרך כבושה יכול למנעו, וכן פירש הב"י לענין אמת המים, ופשוט דלאו דוקא דרך משדה לשדה, דה"ה חזקת דריסת רגל דרך חצר לחבירו וכיוצא בזה, וכ"כ בפת"ש בשם שו"ת שב"י (ח"ב סימן קמט) לענין דריסת רגל דרך חצר לתנור בע"ש ועי"מ, עיין שם. בפעמו"ז דין בשנים שחלקו ולקח האחד העליה והשני הבתים שבחצר, שאין לבעל העליה רשות להשתמש בחצר אלא לדריסת רגל, וכן אין בעל הבתים רשאי לעלות לגג דרך המדרגות של בעל העליה, עיין שם, ולכאורה לאו מדין דריסת רגלו במדרגות שלו, אלא שאין לו שום זכות בגג, ועי' פרק ד (סעיף ז) אם יכול בעל העליה לבנות על הגג.

⁷ וכתב הש"ך (סק"ב) בשם רשב"ם אפילו כשאין לו דרך אחרת לעבור אלא זה, יכול לומר לו קנה לך שטח כדי שתוכל לעבור, ובנ"י כתב דאירי שיש להם דרך אחרת, או כשנתרצו לחלוק, דאל"כ הרי קי"ל שאם אינו ראוי לו אינו יכול לבקש לחלוק.

⁸ שו"ע ונו"כ שם

⁹ פתחי חושן חלק ז פרק ה הערה לו

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם

¹¹ וכתב הב"י דלרש"י והרמב"ן מיירי באמת המים שאינה קבועה, אלא שלפעמים היה מביא מים דרך שם, אבל באמת המים קבועה אינו יכול לסתום, ולהרא"ש וסיעתו אפילו אמת המים קבועה יכול לעכב ולסתום.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

ב. שני בתים זה לפניו מזה שניהם במכר שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה כל שכן חיצון במתנה ופנימי במכר חיצון במכר ופנימי במתנה ... מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב

שני בתים זה¹² לפניו מזה וא"א לפנימי לצאת חוצה כי אם דרך החיצונה¹³, ומכר או נתן הבתים לשנים כאחד¹⁴, אין הפנימי יכול לעבור דרך החיצון עד שיקנה לו דרך, ואין שייך לומר בעין יפה מוכר או נותן, שהרי שניהם במכר או שניהם במתנה, ולשניהם מכר או נתן באותה מדה וצריך לפייס החיצון שיניחנו לעבור¹⁵. וכ"ש כשלחיצון במתנה ולפנימי במכר, שנותן בעין יפה נותן יותר ממוכר¹⁶, ובודאי שלא השאיר לפנימי זכות על החיצון. אבל אם החיצון במכר והפנימי במתנה, יש לו דרך על החיצון שלגבי נותן אומרים אנו יותר בעין יפה ממוכר, והיה דעתו לשייר לפנימי דרך שיעבור על החיצון כיון שאוהבו יותר¹⁷.

ג. המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח

המוכר את¹⁸ הבית¹⁹ מכר כל תשמישי הבית הקבועים בו אפילו אינם מחוברים ממש, כגון דלת, הגם שאינה מחוברת ממש, אלא קבועה ע"י

¹² שו"ע ונו"כ ריד ט

¹³ סמ"ע לז

¹⁴ בדברי חיים דיני מכירה סימן לח מצדד לומר דהיינו דוקא כשהפנימי יודע שמכר החיצון לאחר, וע"ד כן קנה שאין לו דרך, אבל כשלא ידע וחשב שמשייר המוכר לעצמו, הרי סבר שקונה עם הדרך דרך החיצון, וגם המוכר שיוודע שהלוקח אינו יודע, מסתמא רוצה להקנות לו הדרך, עיין שם, וצ"ע.

¹⁵ סמ"ע שם לח

¹⁶ דלעולם למאן דנותן במתנה הוא אוהב יותר, ובודאי בכל יפוי זכות נתנו לו

¹⁷ סמ"ע לט

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם יא

¹⁹ הרשב"ם כתב כלל דמילתא כל תשמישי הבית הקבועים מכורים בכלל בית והמטלטלין אינם מכורים, ובהא דמכר את הדלת כתב הרשב"ם דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, וכפי שכתב לעיל בעינן גם שיהיה מתשמישי הבית.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

צירים, וכן דלתות הזזה, וכ"ש תריסים מתקפלים. ונגר²⁰ כלומר בריח הקבוע בכותל²¹, ומנעול הקבוע בדלת, אבל לא את המפתח²² או מנעול תלוי שאינו קבוע. ובזמנינו דין המפתח כדין המנעול שאם הוא קבוע בדלת נמכר עמו²³.

ועכ"פ מן הראוי שהמוכר והלוקח יעברו לפני גמר המכירה על כל הדברים שיש בבית ולסכם ביניהם בפירוש מה הוא מוכר לו ומה שמשיר לו, ובזה ימנעו מחלוקת ודו"ד ביניהם.

ד. מכר את המכתשת קבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האיצטרוביל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים

איצטרוביל²⁴ והמכתשת והרחיים והתנור והכירים הקבועים²⁵ אפילו שאינם מחוברים ממש בטיט, אלא כל שקבועין ואין מזיזין אותם ממקומם²⁶, ה"ז בכלל קבועים נמכרים עם הבית. אבל אם אינם קבועים אינם נמכרים. וגם

²⁰ אף על פי שאין כל הדברים מצוים בזמננו, אפשר ללמוד קצת לעניננו, ואם כי ברור שבדבר שיש מנהג הולכין אחר המנהג, כמבואר בכמה מקומות בהלכות אלו, מ"מ יש הרבה דברים שאין מנהג או שאין המנהג ברור. פתחי חושן שם הערה נח

²¹ ויש בריחים שאינם קבועים בכותל, אלא מונחים בצד, כמו שמצינו לענין שבת (או"ח סימן שיג), ונראה ע"פ דברי הפוסקים שאינו נמכר, דומיא דמפתח, אלא שנראה דכל שהותאם לדלת זו, ה"ז כקבוע, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה סא

²² במפתח דקביע, ואפ"ה אינו נקנה, והטעם שאינו קבוע כל כך, ובש"מ ובמאירי כתבו בשם הראב"ד דמפתח אינו מתשמישי הבית אלא לשמירה מעולה.

²³ שבזמננו שכל מנעול יש לו מפתח מיוחד, ואי אפשר לפתוח המנעול רק במפתח זה, מסתבר שהוא חלק מהמנעול המחובר בדלת, וכיון שהמנעול נמכר גם המפתח נמכר, וכ"ש שבלא"ה לא יוכל המוכר להשתמש במפתח זה למנעול אחר, ויש גם קפידא שלא ישאר מפתח אצל אחר, ובודאי נמכר עם הבית. פתחי חושן שם הערה סג

²⁴ פירש"ב"ם עגול שסביב הריחים, ודבר קבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו, ונראה לדיק מדבריו דאע"פ שאינו מחובר לקרקע, כיון שקבוע הוא ואין מזיזין אותו, חשוב כמחובר לקרקע, וצ"ע

²⁵ ונראה פשוט שטלפון ומיכלי הנאז אינם נמכרים בסתם, וכן בשעון החשמל, שהרי רשומים על שם הדייר, ואף על פי שאפשר להשתמש בכל אלה מבלי להחליף השם אצל החברה, אינם שייכים לבית אלא לאדם, וכל שלא הסכימו בפירוש על כך אינם נמכרים.

²⁶ רשב"ם אך במאירי כתב בהני דבעינן מחוברים בטיט, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

בריהיים הקבועים, אם יש חלקים שאינם קבועים אינם נמכרים, כגון אפרכסת או מקום שהקמה נכנס שם.

הכלים והמכשירים החשמליים בזמננו, כגון מכונת כביסה²⁷, תנורי אפיה וכיריים של גז אינם נמכרים עם הבית, שהרי אינם קבועים, אבל בویلר חשמלי ודוד שמש, ומזגן²⁸ כיון שקבועים הם ומחוברים פשוט שנמכרים, וכ"ש ברזים וכדומה, אפילו הם מסוג מיוחד.

המנהג שנברשות אינם נמכרים עם הבית, אבל שאר בתי מנורות, נראה שנמכרים עם הבית, ואף המנורות והנורות עצמם נראה שנמכרים, וכ"ש שקעים שמחוברים לקירות, אלא שיש להסתפק בשעון שבת או מפסיק בטחון, וכיוצא בזה, והם מחוברים ממש עם החוטים²⁹.

וכל שמחובר לקרקע, אין נ"מ אם חקקו ולבסוף קבעו או קבעו ולבסוף חקקו.

ה. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולו מכורין

אמר לו קנה³⁰ הבית וכל מה שבתוכו, קנה הלוקח גם בכל אלה³¹.

דף סה:

²⁷ פתחי חושן שם הערה סד

²⁸ בפתחי חושן שם הביא במזגן ותנור הסקה שיש מפקפקים, ולכאורה הם בכלל מחובר לקרקע, ואף על פי שאינם מחוברים בשיט ממש, נראה שגם חיבור ע"י הברגה חשיב חיבור, אמנם לסברת הראב"ד לעיל גבי מפתח שכתב הטעם מפני שהוא לשמירה יתירה, ונראה להסביר טעמו שאינו מכלל תשמיש הבית אלא לתועלת האדם לשמירת חפציו, לא איכפת לן בחיבורו או לא, כשם שמסתבר שאם יש למוכר כספת בנויה וקבועה שאינו נמכר עם הבית, שהרי נגמרא ופוסקים הוזכרו בכל אלה שהם תשמישי הבית, והיינו דברים הרגילים להיות בכל בית, ואם קבע לו אדם דברים מיוחדים אינם בכלל תשמישי בית אלא בכלל תשמישי אדם, ועפ"י יש לומר שמכיון שיש בתים שאין להם תנורי הסקה, והוא לתועלת האדם, אפשר שיש מקום לומר שאינם נמכרים עם הבית, דומיא דמפתח דלעיל. אולם זהו בזמנו אך בימינו מזגן הוא מהדברים הרגילים להיות בכל בית ותקן הבניה הוא לבנות הכנה למזגן ודאי דחשיב דברים קבועים הנמכרים עם הבית.

²⁹ ולכאורה לפי הכללים דלעיל נמכרים, אמנם לפי הסברא שצריך שיהא תשמיש בית ולא תשמיש אדם יש להסתפק גם בזה, ועכ"פ אף אם נאמר שאינם נמכרים ורוצה להוציאם צריך לתקן באופן הראוי להיות בלי מכשירים אלה, וכן בתנור ומזגן דלעיל, צריך לתקן באופן הראוי. שם

³⁰ שו"ע ונו"כ שם א

³¹ אולם מוכח מדברי הרשב"ם שלא אמרו כולן מכורים אלא באלו שהוזכרו במשנה ובברייתא שאינם נמכרים מפני שאינם מחוברים, אבל אין לשון זה כולל כל מה שבבית, דפשוט שאין אדם מוכר כלי הבית שלו בכלל הבית, וכ"כ במאירי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

ו. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע

כבר התבאר לעיל דף סג: שהמוכר את הבית³² סתם לא מכר את האויר שמעל הבית ולא האדמה שמתחת לבית, ואינו יכול לבנות על הבית ולא לחפור מתחת לבית, ואף לא הגג שעל הבית, אם יש לו מעקה "טפחים ורחב ד' אמות"³³, ולא את הבורות והחפירות שמתחת לבית, וכ"ש שלא מכר עליה שעל הבית.

ומ"מ אין המוכר³⁴ רשאי לבנות על כתלי הבית שמכר, מפני שמכבד על הכתלים, אבל אם ירצה המוכר יכול לבנות עליה ע"ג עמודים, שאינו מכבד על הכתלים, ונחלקו הפוסקים³⁵ אם יכול המוכר לחפור מחוץ לבית שיגיע עד מתחת לבית.

³² שו"ע ונו"כ ריד ד

³³ שו"ע ונו"כ שם ב אבל כשאין לו רוחב ד"א וגובה י' הרי זה בכלל בית, אף על פי שמכר לו סתם ולא כתב עומק ורום, רמ"א שם. ולא מצאתי מה דינו כשיש לו גובה בלי רוחב או רוחב בלי מעקה גבוה, ומסברא נראה שכל שאין לו גובה או רוחב נמכר עם הבית, כיון שאין חשוב בפני עצמו. ומ"מ נראה שאף כשאין לו גובה ורוחב, אף על פי שנמכר עם הבית, אינו אלא לתשמיש הגג, אבל אינו יכול לבנות על גביו, אפילו באופן שאינו מזיק. פתחי חושן חלק יח פרק יד הערה טז

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁵ בשו"ע שם הביא ב' דיעות, ובדיעה ראשונה כתב שיכול לחפור מבחוץ (אבל בתוך הבית פשוט שהלוקח יכול לעכב עליו), אף על פי שמעמיק החפירה גם מתחת לבית, ובדיעה שניה כתב שאינו יכול לחפור, דשם יגיע היזק ללוקח כשיחפור מתחת לביתו, ופשוט שאם בודאי יזיק, גם לדעה ראשונה אינו יכול לחפור, וכן משמע בסמ"ע. וכתב בשו"ע שם לדעה שניה שמ"מ מועיל מה ששייר לעצמו עומק, אף על פי שאינו יכול לחפור שם, שאם חפר הלוקח הרי הם של מוכר, וזה פשוט שחייב המוכר לשלם לו מדין יורד לשדה חבירו שלא ברשות, וכמו שנתבאר בסימן שעה כתב בערוה"ש שיכול הלוקח להכריח למוכר שיעשה כיסוי יפה לבורו, שהרי השטח העליון הוא של לוקח, ואינו יכול למעון שיסתום בורו מפני שחושש שמא יפול הכיסוי, שהרי הוא בעצמו חפרו, וצ"ע.

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

מכר הבית והקנה³⁶ לו עומקו ורומו, קנה האויר שעל הבית ובעומק בקרקע הבית, ויכול הלוקח לבנות על הגג ולחפור מתחת לקרקע הבית³⁷, אבל לא קנה³⁸ בורות שכבר היו חפורים ועליות שכבר היו בנויים בשעת מכירה, ולא גג שיש בו רוחב ד' אמות וגובה י' מפתחים³⁹.

ואם מצר לו המצרים החיצונים וכתב לו ג"כ ולא שיירית בזבינא אילין כלום י"א⁴⁰ שקנה הבור והדות ויש חולקין⁴¹. ואם מצר לו מצרים וכתב לו קנה לך כל מה שבתוכו, כו"ע מורים שנמכר כל מה שבתוכו⁴².

הקנה לו מתחום⁴³ ארעא עד רום רקיעא⁴⁴, אף על פי שלא כתב לו עומק ורום קנה כל מה שמעל הבית וכל מה שמתחת לבית.

וכבר התבאר לעיל דף סא. שהמוכר דבר שיש לו תשמישים בסתמא לא מכר את התשמישים עמו⁴⁵, שאין דעתו עליהם אלא א"כ פירש. כיצד, המוכר את הבית⁴⁶ לא מכר את היציע⁴⁷ שסביבות הבית⁴⁸,

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

³⁷ שבשלא כתב לו עומק ורום אינו רשאי לבנות ולחפור, כמו שהתבאר אבל כתב לו עומק ורום רשאי לבנות ולחפור. ומבואר בשו"ע שם סעיף ד שבמקום שלא כתב לו עומק ורום, אף אם חפר הלוקח מתחת לבית הרי הוא של מוכר, ומסתבר דה"ה אם בנה על הגג, ודינו כיוצא לשדה חבירו.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

³⁹ כתב הסמ"ע שבבור ודות אין נ"מ בגובה ורוחב, ועיין פתחי חושן שם הערה כד שלבאורה אף בעליה בנויה אין נ"מ.

⁴⁰ רמ"א שם הר"ן וב"י פ' המוכר את הבית, ועיין בביתאור הגר"א שם ה' נ"ל שלמד ממש"ש ס"ה א' במרחץ ובית הבר שאם אמר ואילין מצרנהא כו' וכל תשמישיו הוי כמו ולא שיירית וכמש"ל סי"א בהג"ה וס' השניה ס"ל כמ"ש רשב"ם שם בד"ה הכי כתב כו' הואיל וחזו פורתא כו' ואף על גב דאמרן לעיל כו'

⁴¹ רמ"א שם מהטור

⁴² דלשון זה מהני מפי מכתיבת ולא שיירית בזבינא אילין. סמ"ע שם י

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ג ד

⁴⁴ וכתב בחידושי רעק"א בשם הנ"י דה"ה אם כפל וכתב לו ב' פעמים עומק ורום, יש ביתור לשון להקנות לו גם בור ודות שיש בו, עיין שם.

⁴⁵ כמבואר להלן סד:

⁴⁶ שו"ע ונו"כ ריד א

⁴⁷ וכמה פירושים נאמרו ביציע, יש שפירשו שהוא בנין נמוך בצד הבית, ויש שפירשו שהוא בנין הבנוי סביב בכותל והיו בנויים זה למעלה מזה, ועי' בטור ובנו"כ שהאריכו בזה, ועכ"פ מדברי הרמב"ם נראה שהוא תשמיש לבית אבל אינו מעיקר הבית, ולכן אינו נמכר עמו.

⁴⁸ וכתב השו"ע שאפילו היציע פתוח לתוכו, שאין לו פתח אחר אלא מן הבית וכתב הרמ"א שיש אומרים אפילו מצר לו מצרים החיצונים. ומשמע בסמ"ע דהיינו דוקא כשיש מקום לומר שלכן סיים המצרים החיצונים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וברטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

והעליה שעל גבי הבית הפתוחה לתוכו בארובה⁴⁹, יש אומרים שנמכרת עם הבית, אבל חדר פנימי שאינו מעיקר תשמיש הבית אינו נמכר עם הבית⁵⁰.

ז. צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה

כבאר התבאר במסכת נדרים דף מ: ובמסכת ב"ק סז. שמהנאמר בפרשת שמיני (ויקרא יא פסוק לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור שמי מעיין⁵¹ מטהרין⁵² טהרת מקוה אף ב- "זוחלין" כלומר מים שנמשכים והולכים ואינם מכונסים⁵³. ומעין הנו מים היוצאים בנביעה תמידית ממקור תהום והם גם הנקראים מים חיים המטהרים זב ומצורע.

ובור ומקוה הנם מי גשמים מכונסים, ומי גשמים אינם מטהרים אלא אם הם⁵⁴ ב- "אשבורן", כלומר שמכונסים ועומדים במקום אחד ואינם זורמים

משום שלא היה יכול לסיים מצרים אחרים משום שאינם נכרים, אבל כשהיה יכול לסיים מצר ניכר מבלי לכלול את היציע, וסיים עם היציע, הרי היציע בכלל.

⁴⁹ שו"ע שם, ונראה דהיינו כעין בוידים (אינטרסול), ובטור הביא יש אומרים שגם עליה אינה בכלל הבית, ובשם הרמ"ה כתב שמחלק שאם היא עשויה בחלל הבית כעין אוצר נמכרת עמו, אבל אם עשויה על תקרת הבית ויש בה ד"א וגובה י' אפילו אינה פתוחה אלא לתוך הבית אינה נמכרת עמו, וכתב עוד שאפילו עשויה בחלל הבית, דוקא דפתוחה לגו ביתא, ואפילו אם יש בה ד"א וגובה י"מ, ואפילו יש לה פתח גם בצד אחר מזדבנא, אבל אם אינה פתוחה לבית, אפילו אין בה ד"א, כל היכא דאית לה שיעורא דחזיא לפום מנהגא לאשתמושי בה באנפי נפשה לא מזדבנא, ע"כ.

⁵⁰ ופירש הסמ"ע דהיינו חדר לפניו מהבית שעושים להצניע שם ממונם וכלים ואין תשמישם לדירה כמו הבית, ומשמע מדבריו שאם תשמישם שוה לבית נמכרים עמו, וכ"כ בשו"ת בית אפרים חו"מ סימן לב שכן דעת הרשב"ם, ואין לומר שהרשב"ם כתב כן לפי אוקימתא דגמרא דמצר לו מצר מאבראי, ובזה ס"ל שאם הוא תשמיש שוה נמכר, דלא משמע כן, וגם מסתמא לא יחלוק על הר"ף בזה, אלא שמדברי הרא"ש משמע שאפילו חצר שתשמישו שוה עם הבית אינו נמכר, וחולק על הרשב"ם, וסובר דיציע וחדר שאינם נמכר בכלל הבית, היינו טעמא משום שהם דבר בפני עצמו ולא כטל אגב בית, עיין שם.

⁵¹ וה"ה טבילה בים שזוחל וגועש תמיד ונידון כמעין גמור. שו"ע ונו"כ שם ה

⁵² שו"ע ונו"כ יו"ד רא ב

⁵³ ומעמא דמילתא פירשו רוב המפרשים שמעין שמו עליו אף בזוחלין שכך היא צורתו והתורה התירה טבילה בו שהרי נאמר (ויקרא יא פסוק לו) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ובספרא שמיני פרשה ט סוף פרק י אות ג "אי מה מעין מטהר בזוחלים אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעין המעין מטהר בזוחלים, והמקוה באשבורן".

⁵⁴ הבדל נוסף הנו בשיעור המים שבמקוה צריך שיעור ארבעים סאה ובמעין מספיק שיהי כל גופו מתכסה בהם ורק מדרבנן צריך ארבעים סאה כמבואר שו"ע שם א כמבואר בחגיגה יא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כלל⁵⁵. ומכונסים במקום אחד ללא שיתוף מעשה ידי אדם, ואינם שאובים אך מי גשמים זוחלין פסולים מן התורה⁵⁶. ובספק הרי הוא ספק דאורייתא, ולפיכך יש להזהר לבדוק את המקוה לפרקים מזחילה שאינה ניכרת⁵⁷.

אין הכלי חשוב כלי⁵⁸ לפסול המים שבו משום שאיבה אלא אם כן היה ראוי לקבל בתוכו קודם שיקבענו בקרקע, ושיתמלא לדעת⁵⁹, וכשיהיה כל זה אז פוסל המים שבו משום שאיבה אף כשקבעו⁶⁰, בין הוא גדול עד שמחזיק ארבעים סאה בין הוא כלי קטן ביותר⁶¹, ואפילו הם כלי גללים כלי אבנים כלי ארמה שלעננין טומאה כל אלו אינם נקראים כלי לקבל טומאה, לעננין שאיבה חשובים ככלים⁶².

אף כלי שנעשה על מנת לקבועו בקרקע⁶³ כיון שיש לו בית קיבול שם כלי עליו ופוסל משום שאובים כנזכר.

⁵⁵ ומים היוצאים מן המקוה וחוזרים אליו אינם חשובים כזוחלין ואין המקוה נפסל בכך כמבואר ברמ"א שם נב ועפ"י רצו חלק מן הפוסקים להתיר הנחת פילטר בתוך המקוה עיין אג"מ יו"ד א ק ועיין אוצר המקוה עמ' שב

⁵⁶ עיין פנ"י בשבת שם וחת"ס שו"ת יו"ד רב ובגולות עיליות פ"א מ"ז שיש שפסלו רק מדרבנן אולם בב"י באבקת רוכל סא ובב"י כאן מתרוה"ד ובלחם ושמלה שם ז שפסלו מן התורה ואין חולק. ועיין ערוה"ש שם ח וחזו"א יו"ד קלד סק"ג שאין להחשיב אפילו כצד להקל את הדעות שפס"ל שאין פסולו אלא מדרבנן

⁵⁷ אע"ג שמעיקר הדין אינו פוסל כמבואר בשו"ע שם נא הגר"א החמיר בזה ועיין אגרות משה יו"ד ב פט ועיין אוצר המקוה עמ' רצט – ש

⁵⁸ שו"ע ונו"ב יו"ד רא לד

⁵⁹ כמו שהתבאר שבת דף טז: המניח כלים תחת צנור הכשר להעברת מים למקוה, לקבל מימיו שיפלו מהם דרך הכלים לתוך המקוה, או שהניחם סתם בחצר, אם הניחם בשעה היו ענני גשם בשמים וקודם שנתפזרו העננים ירדו גשמים ונתמלאו, נחשב כממלא את הכלים לדעת ודינם כמים שאובים.

אך אם לא היו ענני גשם בשעה שהניחם, ואח"כ התקדרו השמים בענני גשם או אפילו הניחן בשעה שהיו עננים, ונתפזרו העננים, ונשארו שם הכלים תחת הצנור עד שחזרו התקדרו השמים בענני גשם וירדו גשמים ונתמלאו, אינו נחשב כמי שמלאם לדעת ואינם פוסלין. אם יכלו המים להגיע למקוה ללא הכלים⁵⁹, ובלבד שישבור את הכלי ועל ידי כך ייכנסו המים למקוה מאליהם או יהפכנו בצורה שלא יגביהנו מעל הארץ, שאם מגביהנו מן הארץ עם המים, חשובים שאובין ופוסלים את המקוה.

ודוקא במי גשמים שאין מילוי המים תלוי בו רק כאשר ירד הגשם מן השמים יש לחלק כנ"ל אך במעיין כל שהונח הכלי בעננין שהמעיין עובר לתוכו לעולם נחשב לדעת שהרי בהכרח המעיין עובר עליו.

⁶⁰ הואיל וירדה עליו תורת כלי בתלוש

⁶¹ וכשמילא כל המקוה ממנו פוסל ואם לא מילא רק ממנו עיין שערי מקואות ס"ק קמז

⁶² ולכן הגם שכלי מחובר לקרקע אינו מקבל טומאה לעננין שאובים כל שהיה עליו שם כלי בתלוש אינו מועיל חיבורו

⁶³ שו"ת חת"ס קצח אות יג לאפוקי מגידולי טהרה בשו"ת ג, ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אך אם קבעו בקרקע קודם שיהי לו בית קיבול ולאחר מכן חקקו אינו פוסל משום שאיבה, שאינו נחשב כלי אלא הרי הוא כקרקע⁶⁴.

צינור שאין לו ד' שפות⁶⁵ אינו חשוב כלי שהרי אין המים נשארים בתוכו אלא מקלחין לחוץ, לפיכך אם אינו מקבל טומאה כגון כלי עץ⁶⁶, ראוי להביא על ידו מים למקוה ואינם נקראים שאובים, אפילו אם אינו מחובר לקרקע.

אבל בצנור מתכת⁶⁷, כיון שמקבל טומאה אין להביא מים בסילון של מתכת אלא אם קבעו בקרקע ונעשה מתחילה על דעת לקובעו בקרקע⁶⁸.

אולם למרות שבדורות קודמים יש מהאחרונים⁶⁹ שהתירו מטעם זה מקואות שמולאו במי ברז שממשיכים ע"י סילונות של ברזל המחוברים לארץ או מונחים תחת הארץ וקבועים בכותלים מהמעין שבעומק הארץ, בזמננו אין להקל בזה כלל⁷⁰ כיון שהמים עוברים בשעוני מים בנקדות טיהור ומקוה כזה פסול לגמרי והרי זה מים שאובים לכל ענין, ואפילו לטבילת כלים.

ואם חקק בו גומא אחת קטנה קודם שקבעוהו בקרקע, אם הוא של עץ אפילו אין הגומא מחזקת אלא כל שהוא נעשה הצינור כולה כלי על ידי גומא זו, שכן דרך כלי עץ לעשותן וכל המים שעוברים עליו חשובין שאובים, ואם הוא של חרס אין החקיקה פוסלתו אלא אם כן הגומא מחזקת רביעית, שאין חשוב כלי פחות מרביעית⁷¹.

וכשחקקה מתחלה ועשאה כלי ואפילו אם נפלו צרורות או עפר בגומא אינו חשיב סתימה לבטלו מתורת קבלה אלא אם כן יהיו מהודקים לתוכה,

⁶⁴ ואף למ"ד כולו שאוב דאורייתא אמרינן כן כמבואר בכת"ס שו"ת יו"ד קצח רה ריו דלא כביאור הגר"א אות לד ונובי"ת יו"ד קמב ואסור לפקפק על הוראה זו. שערי מקואות רא ס"ק קמד

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם לו

⁶⁶ שפשוטי כלי עץ אינם מקבלים טומאה.

⁶⁷ שפשוטי כלי מתכות מקבלים טומאה.

⁶⁸ וב"פ הש"ך כא שקבעו ולבסוף חקקו אף בדאורייתא כשר וכן בפת"ש ו ואף מחמירים אינו אלא בקבעו שלא בדרך בנין אך בקבעו בדרך בנין ובנה עליו הרי זה כקרקע ואין מי שמחמיר בזה שערי מקואות שם ס"ק קנב קנב

⁶⁹ ערוך השולחן יורה דעה סימן רא סעיף קסד

⁷⁰ חזו"א יו"ד קנב א שו"ת מנחת יצחק ח"ה פב שו"ת דברי יואל יו"ד עה, שו"ת דברי יואל יו"ד עה אות ג שו"ת דברי יציב יו"ד קמז שו"ת אנ"מ יו"ד ג ס גשו"ת בית יצחק יו"ד ב ל שו"ת אמרי יושר ב סז ספר דעת כהן נדה ח שו"ת שבט הלוי ב קג

⁷¹ והא דבצינור של עץ אמרינן שהוא כלי אפילו אין הגומא מחזקת אלא כל שהוא, היינו משום דכן דרכו של כלי עץ כשמשמשו בו ע"י קילוח מים שמתחלחל על ידי המים ונעשין בו גומות, לפיכך מיד (שנעשה) [שעשה] בו גומא כל שהוא חשיב ככלי דודאי יתחלחל על ידי המים ויתרחב מהר עד שיקבל רביעית, מה שאין כן בכלי חרס שאם אין עושין בו גומא לא יתחלחל כלום על ידי המים כי אדרבה הוא מחליק ע"י המים.

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

וכיון שאין נעשה כלי אלא כשנעשה הגומות בכונה על ידי חקיקת אדם אבל נעשו מעצמן אינם חשובין בית קיבול, לפיכך מותר לעשות מקואות על ידי צינורות וסילונות של עץ שמביאין ומוליכין המים מן הנהר או משאר מעיינות אל המקוה, וכן על ידי מרזבות שעל הגגות שמקלחין מי הגשמים היורדים, ולא חיישינן שמא נעשה בהן הגומא המקבלת מכח לחלוחית ונטיפת המים, דאף אם היה שם גומא לא מיקרי בית קבול הואיל ולא נעשית על ידי אדם בכוונה.

וכן סילון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב באמצע אינו חשיב קבלה לפסול בו מקוה, מפני שלא היתה הכוונה לעשותו באופן זה שיהיה החלל הרחב בית קיבול למים, אלא הכוונה בעשייתו כך כדי שיצאו המים מן המקום הצר שבפיו בחוזק.

ואם המים באין אל הצינור על ידי כלים הקבועים בגלגל והם נקובים בדרך דלא מיקרו כלי, ומן הצינור באין אל המקוה, מותר לטבול בה אם יש שם במקוה ארבעים סאה, אבל אם אין בה ארבעים סאה אין לטבול במקוה דלא מיקרי חבור לנהר על ידי זה.

וכן רעפים⁷² שמכסים בהן הגגות והעביר בהן המים למקוה, אף על פי שיש בהן גומות וחקקים אינם פוסלים המקוה לפי שלא נעשה הגומות לקבל בהן.

אולם יש פוסלים בזה שאף בית קיבול שאינו נעשה לקבלה פוסל את המקוה והלכות מקואות שתלוי בו טהרתן של ישראל והוא הוראה לרבים יש להחמיר למעשה בכך⁷³ ומטעם זה נהגו להחמיר שלא להביא מי גשמים לאוצרות המקוה דרך גג רעפים שהרי יש ברעפים בית קיבול וכן במרזבים.

⁷² שו"ע ונו"כ שם לז'

⁷³ כדעת הראב"ד שסובר כן, וב"פ בבית הלל ובגר"א באדרת אליהו מקואות ד ב אנרות משה יו"ד ב פט מהרי"ק שורש נו שלה"ג בב"ב טהרת ישראל קמה חזו"א יו"ד קבו א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

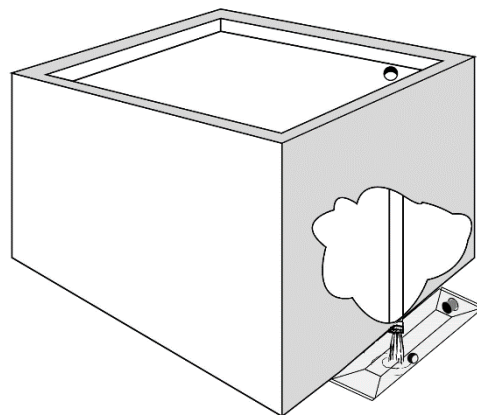
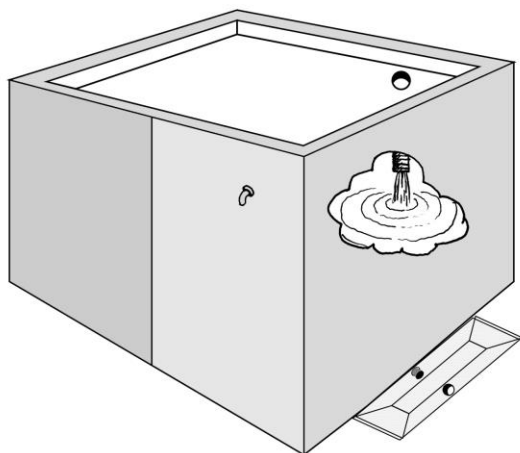
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

והרוצה להביא מים דרך גגו יעשה גג שטוח שמשופע קצת ובסוף השיפוע יעשה נקב ומשם יוריד סילון ישר ללא כיפופים לאוצר המקוה⁷⁴.

⁷⁴ שערי מקואות קנה

